

VIC GEORGE — PAUL WINDING, **Ideology and Social Welfare**, Routledge & Kegan Paul, London and Boston 1976, 162 s.

Vic George ja Paul Winding ovat englantilaisia sosiaalipoliitikkoja. Kummankin opetusala on »social administration». Heidän uusi teoksensa, *Ideology and Social Welfare*, on sekä sosiologisesti, politologisesti, taloustieteellisesti että sosiaalipoliittisesti relevantti. Teoksessa tarkastellaan valtion roolia yhteiskunnassa ja korostetaan länsimaisen yhteiskuntatieteen differentioitumisen haittaavan mielekkäitten tutkimusongelmien asettamista.

Teoksen alussa vertaillaan sosiologisia integraatio- ja konfliktiteorioita politologian pluralistisiin ja elitistisiin valtarakenneteorioihin. Tekijät korostavat yhtäältä integraatioteorioiden ja pluralististen teorioiden samankaltaisuutta sekä toisaalta konfliktiteorioiden ja elitististen teorioiden samankaltaisuutta. Lisäksi tekijät korostavat yhteiskuntakäsitysten (olivatpa ne sitten pluralistisia tai elitistisiä) ja poliittisten toimintaohjelmien välistä kiinteätä yhteyttä. Erilaisista yhteiskuntakäsityksistä seuraa myös erilaisia käsityksiä siitä, mitä ovat yhteiskunnalliset ongelmat, ja minkälaista politiikkaa on harjoitettava yhteiskunnallisten ongelmien ratkaisemiseksi.

Integraatioteoriat korostavat konsensuksen, stabiiliteetin, integraation ja funktionaalisten yhteyksien merkitystä yhteiskunnassa. Nämä piirteet eivät ole vieraita myöskään pluralistisille valtarakenneteorioille, jotka lisäksi korostavat suuren yleisön määräävyyttä hallitukseen nähden. Äänestäjät viime kädessä ratkaisevat, minkälaista politiikkaa harjoitetaan.

Valtion katsotaan sekä integraatioteorioissa että pluralistisissa teorioissa toteuttavan yleistä etua. Viime vuosikymmeninä on tällaista käsitystä valtion roolista korostettu mm. ideologioiden kuoleutumiskeskustelussa ja teollista hyvinvointiyhteiskuntaa koskevassa keskustelussa.

Tähän ajattelutapaan perustuen yhteiskunnalliset ongelmat ilmenevät norminvastaisena käyttäytymisenä. Poikkeava käyttäytyminen aiheuttaa häiritsevää epäjärjestystä. Poliitiikan tehtävänä on vähentää poikkeavaa käyttäytymistä sosiaalistamalla ihmiset mahdollisimman hyvin vallitsevaan normijärjestelmään.

Sosiologisten konfliktiteorioiden ja elitististen valtarakenneteorioiden yhteiskuntakäsitykset ovat niin ikään toistensa kaltaisia. Pakko ja riippuvuus nähdään niissä keskeisinä yhteiskunnallista stabiiliteettia ylläpitävinä tekijöinä. Niissä ei tietenkään kielletä, että on olemassa valtava määrä normeja, jotka kansan valta-enemmistö kokee legitimeiksi. Konfliktiteoreetikot eivät kuitenkaan näe näitä normeja erilaisten ryhmien moraalijärjestelmien konvergoitumisen tuloksena vaan sosiaalistamisprosessina, jossa eliitti sosiaalistaa ei-eliittiiä.

On olemassa monenlaisia konfliktiteorioita millisiläisestä valtarakenneteoriasta marxilaiseen luokkateoriaan asti. Niille on kuitenkin yhteistä, että yhteiskunnallisten ongelmien katsotaan perustuvan etujen ja arvostusten ristiriitaisuuteen. Yhteiskunnallisten ongelmien ratkaiseminen redusoituu tällöin luokkataisteluksi tai ryhmien väliseksi taisteluksi oman aseman parantamiseksi toisten luokkien/ryhmien kustannuksella.

Tekijät vertailevat englantilaisessa yhteiskunnassa tällä hetkellä esiintyviä poliittisia toimintaohjelmia edellä mainittuihin yhteiskuntateorioihin. He tarkastelevat klassiseen liberalismiin pohjautuvia teorioita, julkisvallan aktiivista roolia korostavia porvarillisia teorioita, reformistisen sosialismin teorioita ja marxilaista teoriaa.

Teoksen lopussa etsitään kriteereitä, joiden perusteella voidaan arvioida ja arvostella edellä mainittujen poliittisten toimintaohjelmien paremmuutta. Tekijät ottavat lähtökohdaksi John Rawlsin teoksen *A Theory of Justice*. Rawlsin mukaan oikeudenmukaisuus on kaikkien yhteiskunnallisten instituutioiden tärkein hyve aivan samalla tavalla kuin totuus on kaikkien ajatusjärjestelmien tärkein hyve. Rawlsilaisen oikeudenmukaisuuden yleinen periaate ilmenee ns. differenssiperiaatteessa: »Kaikki yhteiskunnalliset perushyödykkeet — vapaus ja toimintamahdollisuudet, tulot ja varallisuus sekä itse-

luottamuksen perusteet — on jaettava tasan (egalitaarisesti), ellei joittenkin hyödykkeiden epätasaisesta jakamisesta ole etua heikoimmassa asemassa oleville.»

Differenssiperiaatteesta voidaan johtaa tiettyjä politiikantekoa koskevia toimintaohjeita. Ensinnäkin ihmisten luonnollisia kykyjä on tarkasteltava yhteiskunnallisena varallisuutena, jota käytetään yhteisön hyvinvoinnin edistämiseen. Toiseksi julkisvallan on tarjottava enemmän resursseja niille, joiden omat resurssit ovat keskimääräistä vähäisemmät.

Tekijöiden mukaan kapitalistinen yhteiskunta ei voi toimia oikeudenmukaisesti sanan rawlsilaisessa merkityksessä. Heidän mukaansa rawlsilaisittain oikeudenmukaisessa yhteiskunnassa ei voi olla esim. omaisuuden perimisoikeutta.

Rawlsilaisesta oikeudenmukaisuusperiaatteesta voidaan johtaa toimintaohjelmia itse asiassa mille tahansa yhteiskuntapolitiikan sektorille. Esimerkiksi koulutuspolitiikassa oikeudenmukaisuuden toteuttaminen merkitsee ensiksikin suorituksiin perustuvaa yhdenvertaista arvostelua, mutta sen lisäksi se merkitsee erityisen koulutuksellisen tuen antamista lahjattomammille oppilaille. Rawlsilainen oikeudenmukaisuuskäsitys on siis ollut tärkeällä sijalla myös esim. Suomen viime vuosien peruskoulukselussa (oppimisvaikeuksien voittamisen periaate).

George ja Winding pitävät sosialistista järjestelmää kapitalistista oikeudenmukaisempana. Sen sijaan heillä on vaikeuksia määrittää omaa paikkaansa suhteessa marxilaisiin ja reformistisiin sosialisteihin. He katsovat oikeudenmukaisen yhteiskunnan olevan jossakin kaukana taivaanrannalla. Vallankumouksellisiin uudistuksiin ei näytä olevan edellytyksiä sen enempää kuin yhteiskunnan rakenteita muuttaviin reformeihinkaan. Mutta yrittää toki täytyy.

Heikki Paloheimo